

UCHWAŁA Nr LII/346/2023
RADY GMINY LELIS
z dnia 25 kwietnia 2023 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40 z późn.zm.), art. 176 pkt 1 oraz art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r. poz. 447 z późn.zm.) uchwala się, co następuje:

- § 1. Uchwala się Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023-2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.
- § 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy.
- § 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady Gminy

Anna Danuta Dobkowska

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2023 – 2025

Lelis, kwiecień 2023 r.

Ośrodek Pomocy Społecznej, 07 - 402 Lelis, ul. Szkolna 37

tel. /29/ 761-19-95 e-mail: poczta@ops.lelis.pl

1. Wprowadzenie

„Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2023 - 2025” jest kontynuacją 3 - letniego programu, który był realizowany w latach 2017-2019 i 2020-2022. Program przygotowany jest w oparciu o art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447 z póź. zm.). Program zawiera zaplanowane działania nakierowane na przywracania zdolności tych rodzin do prawidłowego funkcjonowania poprzez pracę z rodziną oraz pomoc w opiece i wychowaniu dzieci. Program przewiduje podjęcie działań profilaktycznych, które obejmują: diagnozę, pomoc terapeutyczną, wychowawczą i socjalną oraz działania wspierające i wzmacniające rodzinę biologiczną.

Celem „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025” jest wspieranie rodzin, które przeżywają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

2. Rola i funkcje rodziny w społeczeństwie

W Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej pojęcie „rodzina” pojawia się w dwóch artykułach. Czytamy w nich, że „Małżeństwo jako związek kobiety i mężczyzny, rodzina, macierzyństwo i rodzicielstwo znajdują się pod ochroną i opieką Rzeczypospolitej Polskiej” oraz „Państwo w swojej polityce społecznej i gospodarczej uwzględnia dobro rodziny. Rodziny znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej i społecznej, zwłaszcza wielodzietne i niepełne, mają prawo do szczególnej pomocy ze strony władz publicznych”.

Rodzina jest najważniejszą i podstawową grupą społeczną, na której opiera się całe społeczeństwo. Rodzina w życiu dziecka jest najważniejsza. Jest to naturalne środowisko życia dziecka, które ma największy wpływ na jego osobowość, w każdej sferze życia. To rodzina przekazuje dziecku swój system wartości i tradycje – ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Prawidłowo funkcjonująca rodzina może skutecznie przeciwdziałać niekorzystnym zjawiskom zarówno w okresie dzieciństwa, jak i w okresie dojrzewania. Konsekwentnie i z powodzeniem spełniająca swoje zadania rodzina, stanowi dla swych członków, przede wszystkim dzieci, źródło poczucia własnej wartości i bezpieczeństwa.

Platon uważał rodzinę za "podstawową komórkę życia społecznego i główną instytucję wychowawczą”. August Comte natomiast nazwał rodzinę pomostem między jednostką a społeczeństwem, wskazując w ten sposób na jej podstawową rolę w społeczeństwie. Rodzina zapewnia ciągłość biologiczną społeczeństwa i przekazuje dziedzictwo kulturowe następnym

pokoleniom. Rodzinę określa się bardzo często jako grupę społeczną, stanowiącą duchowe zjednoczenie szczupłego grona osób, skupionych we wspólnym ognisku domowym aktami wzajemnej pomocy i opieki, oparte na wierze w prawdziwą lub domniemaną łączność biologiczną, tradycję rodzinną i społeczną.

Według socjologa Franciszka Adamskiego rodzina to instytucja społeczna, która pełni funkcje:

- a) *prokreacyjną* (podtrzymuje ciągłość społeczeństwa);
- b) *ekonomiczną* (dostarczanie dóbr materialnych);
- c) *opiekuńczą* (ochrona członków własnej rodziny i wspomaganie ich w trudnych sytuacjach życiowych);
- d) *socjalizacyjną* (wprowadzenie członków rodziny w życie społeczne i przekazywanie im wartości kulturowych);
- e) *stratyfikacyjną* (rodzina zapewnia swoim członkom określony status życiowy, wyznacza przynależność do określonej klasy czy warstwy społecznej);
- f) *integracyjną* (kontrola zachowań poszczególnych członków rodziny, w tym zachowań seksualnych małżonków, a także dorastających dzieci);
- g) *funkcje osobowe* (małżeńska – zaspokajająca potrzeby małżonków, rodzicielska – zaspokajająca potrzeby uczuciowe rodziców i dzieci oraz braterska – zaspokajająca potrzeby uczuciowe braci i sióstr).

Rodzina jako instytucja wyraziście kształtuje obraz współczesnego społeczeństwa. Nie tylko odpowiada za wychowanie, ale także za regulacje wzajemnych więzi. Realizuje ona nie tylko funkcje, ale także zadania. Dlatego też państwo ma szczególny obowiązek jej ochrony. By zapobiec jej degradacji, konieczna jest dobra i przemyślana polityka socjalna.

3. Diagnoza demograficzna i społeczna Gminy Lelis

Gmina Lelis położona jest w północno-wschodniej części województwa mazowieckiego w powiecie ostrołęckim. Według danych z 1 stycznia 2023 r. powierzchnia Gminy Lelis wynosiła 197 km², stanowi to 0,6 % powierzchni województwa mazowieckiego, a 9,4% powierzchni Powiatu. Użytki rolne obejmują 53,81% obszaru Gminy, natomiast 36,6% powierzchni Gminy stanowią lasy. Gmina Lelis zaliczana jest do gmin rolniczych. Przestrzeń rolniczą stanowią gleby mało urodzajne, w około 80 % to gleby V, VI klasy. Gmina Lelis nie jest zasobna w żadne bogactwa naturalne.

Wyposażenie w obiekty i urządzenia infrastruktury społecznej (chodzi o budynki i urządzenia publiczne, które zaspakajają potrzeby socjalne, oświatowe i kulturalne mieszkańców) jest dość mocno zróżnicowane. Lelis - jako gminny ośrodek administracyjny jest w pewien sposób uprzywilejowany, mając wyposażenie o znaczeniu regionalnym tj: Centrum Kultury - Biblioteki i Sportu, Zespół Administracji Szkół i Przedszkoli, Zakład Gospodarki Komunalnej, Urząd Pocztowy, oczyszczalnia ścieków, stadion, Ośrodek Zdrowia, aptekę, stację paliw. Na terenie Gminy funkcjonuje m.in.: Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych, Stacje Uzdatniania Wody, rozwija się sieć wodociągowa, kanalizacyjna i gazowa.

Gmina Lelis leży na granicy trzech województw: mazowieckiego, podlaskiego oraz warmińsko – mazurskiego. Sąsiednie Gminy to: Baranowo, Kadzidło, Miastkowo, Olszewo Borki, Ostrołęka, Rzekuń i Zbójna. Obszar Gminy to miejscowości: Aleksandrowo, Białobiel, Dąbrówka, Długi Kąt, Durlasy, Gąski, Gibałka, Gnaty, Kurpiewskie, Lelis, Łęg Przedmiejski, Łęg Starościński, Łodziska, Nasiadki, Obierwia, Olszewka, Płoszyce, Siemnocha, Szafarnia, Szafarczyska, Szkwa, Szwendrowy Most. Każda z tych miejscowości posiada jedno sołectwo z wyjątkiem Łęgu Starościńskiego, który posiada dwa sołectwa, ze względu na zajmowany duży i rozległy obszar. Dlatego na terenie Gminy znajdują się 22 miejscowości z 23 sołectwami.

Według stanu na 31 grudnia 2022 r. na terenie Gminy Lelis zamieszkuje 9960 osób, w tym: 4930 kobiet i 5030 mężczyzn.

Tabela 1. Stan ludności Gminy Lelis

Ludność	2021 r.	2022 r.
Kobiety	4915	4930
Mężczyźni	5009	5030
Razem	9924	9960

	2021 r.	2022 r.
Ludność do 18 roku życia	2300	2313
Ludność w wieku produkcyjnym	6351	6328
Ludność w wieku poprodukcyjnym	1273	1319

Źródło: Dane z Urzędu Gminy za 2022r.

Liczba mieszkańców wciąż rośnie. Przyczyn tej tendencji należy upatrywać w uroku i atrakcyjności położenia Gminy (bliskość Ostrołęki, atrakcyjne tereny, czyste środowisko).

Sytuacja mieszkańców Gminy Lelis na rynku pracy jest trudna. Fakt ten sprawia, że większość mieszkańców Gminy Lelis pracuje na własnych, nisko dochodowych gospodarstwach rolnych. Część mieszkańców dojeżdża do odległej o 12 km Ostrołęki, a część prowadzi działalność gospodarczą, tworząc stanowiska pracy dla siebie i najczęściej dla swoich rodzin.

31 grudnia 2022 r. w rejestrze Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, na terenie Gminy Lelis, figurowało 537 podmiotów gospodarczych. Najwięcej jest firm świadczących usługi remontowo-budowlane, transportowe, ślusarskie, sanitarne, elektryczne, wentylacyjne i c.o. Jest też wiele warsztatów samochodowych oraz usług tartacznych, fryzjerskich i kosmetycznych. Prowadzone są sklepy ogólnospożywcze, przemysłowe oraz handel obwoźny. Brak jest takich usług jak: krawiectwo, szewstwo itp. Największe zakłady na terenie naszej Gminy to: piekarnia w Łęgu Przedmiejskim, tartaki w Łęgu Starościńskim, Łęgu Przedmiejskim, Płoszycach, Szafarczystach i Gnatach, Przedsiębiorstwo Wielobranżowe "MAR-POL" w Lelisie, Zakład Produkcyjno-Transportowy "ROL-MET" w Olszewce oraz Firma Handlowo Usługowa Mirosław Kacprzyński, Radosław Kacprzyński S.C w Lelisie.

Opiekę zdrowotną mieszkańcom naszej Gminy zapewniają: Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej w Lelisie i Dąbrówce.

4. Zasoby środowiska w tym instytucjonalne

Gmina Lelis położona jest na skraju Kurpiowskiej Puszczy Zielonej i przecina ją 5 rzek: Rozoga, Piasecznica, Omulew, Narew, Szkwa. Rzeką Szkwa, zachowała najbardziej naturalnie ukształtowane koryto wodne. Bogactwo Gminy stanowią lasy obfite w grzyby i jagody z wieloma gatunkami roślin i drzewostanów. Spacerując po lesie można napotkać dzikie zwierzęta: jelenie, sarny, dziki, wiewiórki, kuny leśne, zające, lisy, a nawet wilki. Przyrodnicza unikatowość sprawiła, że Gmina została zaliczona do obszaru "Zielonych Płuc Polski". Wyjątkowe są zwłaszcza wydmy paraboliczne we wsi Durlasy oraz Rezerwat „Olsy Płoszyckie”.

W Gminie Lelis przeważają grunty orne o niskich klas. Dlatego też rolnictwo opiera się tu głównie na produkcji mleka, a ziemię przeznaczają się pod uprawę kukurydzy paszowej i pastwiska. Uprawa ziemniaków, zbóż czy warzyw jest nieopłacalna. Inną charakterystyczną cechą rolnictwa w Gminie Lelis jest jego zróżnicowanie pod względem ilości posiadanych hektarów. Są gospodarstwa, które liczą zaledwie kilka lub kilkadziesiąt hektarów. Taki stan sprawia, że gospodarzenie jest

niedochodowe i właściciele decydują się na dzierżawienie swoich gruntów rolnikom, którzy prowadzą profilowane gospodarstwa rolne.

W Gminie realizowane są działania związane z realizacją „Strategii Rozwoju Gminy Lelis na lata 2014-2030”, która m. in. zakłada „Poprawa jakości życia mieszkańców z zachowaniem tożsamości historycznej i regionalnej oraz wzrostem poczucia bezpieczeństwa”. Długofalowe działania wynikające ze Strategii powodują stały rozwój Gminy, wzrost atrakcyjności terenów, dbałość o otoczenie i czyste środowisko, rozwój bazy turystycznej, rozwój infrastruktury technicznej, sportowo-turystycznej, dbałość o walory krajoznawcze i dziedzictwo kulturowe, warunki do rozwoju przedsiębiorczości.

Realizowana jest również Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lelis na lata 2022 - 2029 pozwala na podjęcie systemowych rozwiązań umożliwiających niwelowanie i rozwiązywanie problemów społecznych występujących w gminie. Dla osiągnięcia zakładanych celów została na potrzeby strategii sformułowana wizja, która brzmi: „Gmina Lelis zapewnia mieszkańcom wysoki poziom i jakość życia, tworząc warunki sprzyjające rozwojowi lokalnego kapitału społecznego i umożliwiając dostępność do usług społecznych”.

Na terenie Gminy Lelis funkcjonuje Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Gminny Punkt Konsultacyjny Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień, Zespół Interdyscyplinarny do Spraw Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Centrum Kultury - Biblioteki i Sportu, dwa Ośrodki Zdrowia, Zakład Administracji Szkół i Przedszkoli, który kieruje działaniami ośmiu Szkół Podstawowych oraz Przedszkolem Samorządowym w Lelisie i Przedszkolem Samorządowym w Łęgu Przedmiejskim, Zakład Gospodarki Komunalnej, Dzienny Dom Seniora „Senior+” w Durlasach, Urząd Pocztowy w Lelisie.

5. Diagnoza rodzin objętych wsparciem OPS w Lelisie.

5.1 Typy rodzin.

Rodzina to mała grupa społeczna szczególnego rodzaju, charakteryzująca się silnymi więzami emocjonalnymi i formalnymi istniejącymi pomiędzy jej członkami. Rodzina jest także grupą mającą określoną prawnie strukturę, cele i normy w ramach, których funkcjonuje w społeczeństwie.

Obecnie upowszechnia się partnerski typ rodziny. Stopniowo wypiera on model wielodzietnej rodziny trudniącej się rolnictwem. Szczególnie widoczne jest to w miejscowościach położonych bliżej

Ostrołęki. W takiej rodzinie pracują zwykle obydwój małżonkowie i przynajmniej teoretycznie oboje w podobnym stopniu zajmują się prowadzeniem domu i wychowywaniem potomstwa.

Na terenie Gminy Lelis wyraźnie dominują rodziny małodziejne.

Rodzina współczesna różni się od rodziny tradycyjnej. Nawet jeśli ojciec, małżonek – głowa rodziny – ma patriarchalne zapędy, to nikt ich już nie traktuje jako normy. Model współczesnej rodziny jest wynikiem ewolucji przebiegającej równolegle do ewolucji kultur i ładu instytucjonalnego współczesnych społeczeństw. O ile dawniej dominował model tradycyjny (patriarchalny), to obecnie upowszechnia się model partnerski. Nie znaczy, że role i zadania we współczesnej rodzinie są zupełnie wymieszane, niepowiązane z płcią i że we wszystkich rodzinach mężczyzna utracił uprzywilejowaną pozycję. Jednak w znacznej części rodzin nastąpił równościowy podział obowiązków.

Tabela 2. Mieszkańcy Gminy Lelis z podziałem na ilość dzieci w rodzinie na podstawie liczby rodzin pobierających zasiłek rodzinny:

Wyszczególnienie	Ilość rodzin 2021	Ilość rodzin 2022
Liczba rodzin pobierających zasiłek rodzinny, w tym:	396	343
na jedno dziecko	124	112
na dwoje dzieci	155	124
na troje dzieci	94	84
na czworo i więcej dzieci	25	23

Źródło: Sprawozdanie OPS w Lelisz za rok 2021 i 2022.

Analizując tabelę nr 2 należy wziąć pod uwagę, że uprawnienia do zasiłku rodzinnego są określane na podstawie kryterium dochodowego, które w 2022r wynosiło 674 zł. Dlatego bardziej zbliżone dane do stanu rzeczywistego dietności rodzin można uzyskać z analizy sprawozdań świadczeniobiorców pobierających świadczenia wychowawcze (500+).

Tabela 3. Świadczeniobiorcy pobierający świadczenia wychowawcze z podziałem na ilość dzieci w 2022r.

Wyszczególnienie	Ilość świadczeniobiorców 2021	Ilość świadczeniobiorców 2022
Liczba świadczeniobiorców programu 500+ ogółem	1364	1227
z jednym dzieckiem	578	558

z dwójką dzieci	581	493
z trójką dzieci	172	147
z czwórką lub więcej dzieci	33	29

Źródło: Sprawozdanie OPS w Leliszach za rok 2022.

Z powyższej tabeli wynika, iż najliczniejszą grupę świadczeniobiorców programu 500+ stanowią beneficjenci z jednym dzieckiem. Tabele 2 i 3 różnią się ze względu na to, że do otrzymywania świadczenia wychowawczego nie uwzględniany jest dochód rodziny (świadczenie przysługuje na dziecko bez względu na wysokość dochodów rodziców).

5.2 Główne problemy

Stopniowo zanikają też rodziny wielopokoleniowe i zastępują je rodziny tzw. nuklearne (zwykle 2+2). Istotnym problemem jest też tzw. euro-sieroctwo, które dotyczy rodzin, w których jedno lub oboje rodzice pracują za granicą, a dzieci pozostają w kraju. Ważne dla pracy z rodziną są ponadto narastające konflikty rodzinne, wynikające głównie z nieporozumień małżeńskich, które często prowadzą do rozpadu małżeństwa i rodziny powodując powstawanie problemów społecznych.

Tabela 4. Powody przyznania pomocy finansowej

Przyczyny przyznania finansowej pomocy	2021		2022	
	Ilość rodzin	Ilość osób w rodzinie	Ilość rodzin	Ilość osób w rodzinie
ubóstwo	94	256	78	176
potrzeby ochrony macierzyństwa	24	136	11	63
- w tym wielodzietność	23	132	11	63
bezdomność	5	5	7	7
bezrobocie	37	106	30	79
długotrwała lub ciężka choroba	53	131	43	103
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	33	92	31	77
- w tym rodziny niepełne	8	23	7	19

- w tym rodziny wielodzietne	2	13	2	10
alkoholizm	6	19	6	17
trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z Zakładu Karnego	0	0	1	1
zdarzenia losowe	2	3	5	8

Źródło: Sprawozdanie OPS w Lelisie za rok 2021 i 2022.

W 2022 r. pomocą społeczną w formie świadczeń pieniężnych, usług oraz pracy socjalnej objęto 191 rodzin. Liczba osób w rodzinach świadczeniobiorców wynosiła 359, co stanowiło około 3,6 % ogółu mieszkańców Gminy Lelis. W 2022 r z pomocy społecznej korzystało o 13 rodzin mniej w porównaniu do 2021 r.

Ilość rodzin nie sumuje się z ilością przyznanych świadczeń, ponieważ w jednym środowisku może występować więcej niż jedna przyczyna przyznania pomocy.

Z analizy powyższej tabeli wynika, że głównymi powodami inicjującymi korzystanie z pomocy społecznej jest ubóstwo oraz związane z nim bezrobocie, ciężkie lub długotrwałe choroby, jak również bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego.

Tabela 5. Typy rodzin objętych pomocą społeczną:

Wyszczególnienie	W roku 2021	W roku 2022
Rodziny ogółem	181	220
Z tego o liczbie osób:	78	93
1		
2	27	31
3	16	29
4	29	32
5	18	19
6 i więcej	13	16
Rodziny z dziećmi ogółem:	70	61
Z tego o liczbie osób:	20	26
1		
2	23	12
3	19	5

4	6	12
5	2	4
6	0	2
Rodziny niepełne ogółem:	13	29
Z tego o liczbie osób:	6	17
1		
2	5	6
3	1	3
4 i więcej	1	3
Rodziny emerytów i rencistów ogółem:	30	27
Z tego o liczbie osób:	14	16
1		
2	7	2
3	3	4
4 i więcej	6	5

Źródło: Zbiór własny OPS.

W 2022 r. udzielono pomocy w postaci pracy socjalnej 139 rodzinom. Ilość rodzin objętych pracą socjalną w ostatnich latach z terenu Gminy Lelis utrzymuje się na tym samym poziomie.

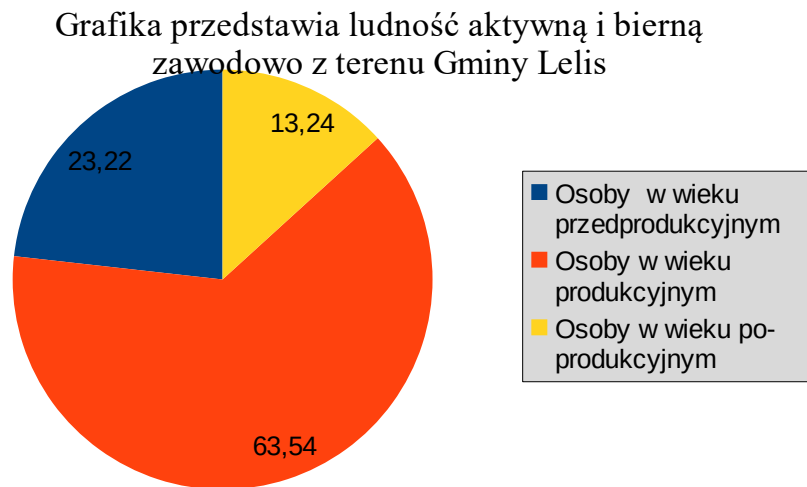
Praca socjalna jest świadczeniem niepieniężnym i świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód i nie wymaga wydania decyzji. Praca socjalna jest działalnością mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez właściwe pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi.

5.3 Bezrobocie

W 2022r. stopa bezrobocia dla powiatu ostrołęckiego wynosiła 10,6%, a dla województwa mazowieckiego – 4,2%. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce z terenu Gminy Lelis wynosiła 410, w tym 51,46 % stanowiły kobiety, 48,54 % mężczyźni. Bezrobotni mieszkańcy Gminy stanowią 8,95% ogólnej liczby zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce.

Źródło: Dane ze strony internetowej Powiatowego Urzędu Pracy w Ostrołęce - <https://ostroleka.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>

Główny powód przyznania pomocy społecznej to bezrobocie. Oficjalnie podawane bezrobocie odnosi się do osób zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Ostrołęce. „Bezrobocie ukryte” jest zjawiskiem trudniejszym do wykrycia oraz zmierzenia, obejmuje bezrobotnych nieuwzględnianych w oficjalnych statystykach. Dotyczy osób, które nie chcą lub nie mogą zarejestrować się jako bezrobotni, ponieważ nie spełniają wymagań, np. wykonują jakiegokolwiek prace dorywcze, sezonowe itp.

Źródło: <https://ostroleka.praca.gov.pl/rynek-pracy/statystyki-i-analizy>

Na dzień 31 grudnia 2022 r. osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 23,22% ludności Gminy, w wieku produkcyjnym 63,54 %, a w wieku poprodukcyjnym 13,24%. Stopa bezrobocia wyniosła 4,13%.

6. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny

Zawód asystenta rodziny został wprowadzony ustawą z 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447 z póź. zm.). Celem wprowadzonych zmian ustawowych jest wsparcie rodzin z problemami opiekuńczo - wychowawczymi. Zadaniem asystenta rodziny jest wspieraniem rodzin przez pewien czas, aby

w przyszłości samodzielnie potrafiły one pokonywać trudności życiowe, zwłaszcza dotyczące opieki i wychowania dzieci.

Asystent rodziny jest filarem programu wspierania rodziny, w prawidłowym funkcjonowaniu funkcji rodziny. Osoba zatrudniona na tym stanowisku zajmuje się pomocą i pracą z rodziną. Jej głównym celem jest osiągnięcie przez rodzinę, podstawowego poziomu stabilności życiowej, w której możliwe jest wychowywanie dzieci. Zadaniem pracownika jest niedopuszczenie do oddzielenia dzieci od rodziny. Asystent rodziny jest pracownikiem samorządowym zatrudnionym przez Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie. Jego miejscem pracy jest miejsce zamieszkania danej rodziny, bądź miejsce wyznaczone przez rodziny. Praca asystenta rodziny ma charakter kompleksowy, pełni on funkcję pomocnika, mediatora i doradcy. Wspomaga rodzinę całościowo, stymuluje działania zmierzające do poprawy relacji wewnątrzrodzinnych. Udziela wsparcia w załatwianiu spraw urzędowych, motywuje do podjęcia określonych czynności. Przygotowuje do pełnienia ról społecznych, dowartościowuje - podnosząc poczucie własnej wartości oraz kompetencji społecznych.

Tabela 6. Rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny w latach 2020-2022

Rodziny	Rok	
	2021	2022
Ogółem	18	18
Liczba dzieci w rodzinach	32	32

Źródło: Sprawozdanie OPS w Lelisie za rok 2022r.

Główną przyczyną przyznania wsparcia asystenta rodziny, są problemy opiekuńczo-wychowawcze, bezradność w zakresie prowadzenia gospodarstwa domowego, konflikty rodzinne, problemy finansowe, trudności ze znalezieniem zatrudnienia, problemy związane sieroctwem społecznym i nadużywaniem alkoholu lub uzależnieniami w rodzinie.

Mimo, że liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny utrzymuje się, to z obserwacji pracowników OPS wynika, że ta liczba rodzin potrzebujących wsparcia asystenta będzie wciąż rosła. Do zadań asystenta rodziny należy w szczególności:

1) opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym, o którym mowa w art. 11 ust. 1;

- 2) opracowanie, we współpracy z członkami rodziny i koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej;
- 3) udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego;
- 4) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych;
- 5) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych;
- 6) udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów wychowawczych z dziećmi;
- 7) wspieranie aktywności społecznej rodzin;
- 8) motywowanie członków rodzin do podnoszenia kwalifikacji zawodowych;
- 9) udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej;
- 10) motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych;
- 11) udzielanie wsparcia dzieciom, w szczególności poprzez udział w zajęciach psychoedukacyjnych;
- 12) podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin;
- 13) prowadzenie indywidualnych konsultacji wychowawczych dla rodziców i dzieci;
- 13a) realizacja zadań określonych w [ustawie](#) z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem" (Dz. U. z 2020 r. poz. 1329);
- 14) prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną;
- 15) dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku, i przekazywanie tej oceny podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1;
- 16) monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną;
- 17) sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach;
- 18) współpraca z jednostkami administracji rządowej i samorządowej, właściwymi organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami i osobami specjalizującymi się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny;
- 19) współpraca z zespołem interdyscyplinarnym lub grupą roboczą, o których mowa w [art. 9a](#) ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249), lub innymi podmiotami, których pomoc przy wykonywaniu zadań uzna za niezbędną.

Efektom pracy asystenta rodziny jest poprawa funkcjonowania w środowisku i społeczeństwie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Dzięki wsparciu asystenta rodziny dzieci będące w rodzinie niewydolnej opiekuńczo nie są zabierane do rodzin zastępczych czy domów dziecka. Asystent nie wyręcza, a jedynie aktywizuje i motywuje osobę lub rodzinę do działania w celu przezwyciężenia trudnej sytuacji, w jakiej się znalazła. Wzmacnia, pozytywne zasoby tkwiące w poszczególnych członkach rodziny, dawno nie wykorzystywane kompetencje i umiejętności. Modeluje lub trenuje umiejętności, których rodzina nie posiada, towarzyszy w ich wykonywaniu do momentu osiągnięcia samodzielności w rozwiązywaniu problemów opiekuńczo - wychowawczych. Udzielone wspieranie rodziny przeżywającej trudności odbywa się poprzez zespołowe działanie, które przywraca rodzinie samodzielność w oparciu o jej wewnętrzne i zewnętrzne zasoby. Asystent rodziny nie opiekuje się rodziną, lecz jest nosicielem zmiany, towarzyszem i wsparciem. Poprzez wykonywane zadania przyczynia się do uzyskania przez rodzinę samodzielnego pokonywania trudności życiowych, zwłaszcza dotyczących opieki i wychowania potomstwa oraz stwarzania wsparcia do kreowania optymalnych warunków do prawidłowego rozwoju.

7. Piecza zastępcza

Pojęcie pieczy zastępczej związane jest z działaniami na rzecz wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Piecza zastępcza jest sprawowana w formie rodzinnej oraz w formie instytucjonalnej. Formy rodzinne pieczy zastępczej to: rodzina zastępcza (spokrewniona, niezawodowa, zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna) oraz rodzinny dom dziecka. Formy instytucjonalnej pieczy zastępczej to: placówka opiekuńczo - wychowawcza, regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna, interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Tabela 7. Ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.

Rodziny	Rok	
	2021	2022
Ilość dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej	3	4
Opłata Gminy za umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej	13 781,26 zł	15 709,08 zł

Źródło: Zasoby własne OPS w Lelisie.

Aktualnie w pieczy zastępczej znajduje się czworo dzieci z terenu Gminy Lelis, które umieszczone są w rodzinach zastępczych spokrewnionych.

8. Analiza SWOT

W związku z opracowaniem „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025” pracownicy OPS dokonali analizy SWOT w obszarze wsparcia rodziny na terenie Gminy Lelis.

Tabela 8. Analiza SWOT

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">• Strategia Rozwoju Gminy Lelis na lata 2014-2030.• Bezpośrednie sąsiedztwo dużego miasta.• Dobra komunikacja drogowa.• Rozwijająca się sieć wodociągowa, kanalizacyjna i gazowa• Baza instytucji wspierających rodzinę (Urząd Gminy, Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Kultury - Biblioteki i Sportu, Policja, organizacje pozarządowe, rządowe programy osłonowe, służba zdrowia, oświata, kościół katolicki).• Gminne Programy:<ul style="list-style-type: none">- Karta Trzy Plus,- Leliska Karta Seniora.• Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.• Gminny Zespół Interdyscyplinarny Do Spraw Przeciwdziałania Przemocy.• Koła gospodyń wiejskich, place i świetlice wiejskie z bazą i zapleczem, rady sołeckie, świetlica TPD, Dzienny Dom „Senior+” Klub Seniora, Ochotnicza Straż Pożarna.• Zmiany prawne umożliwiające skuteczne formy niesienia pomocy rodzinom zagrożonym przemocą domową.• Realizacja programów profilaktycznych w placówkach oświatowych.• Realizacja programów i projektów wspierających dzieci i młodzieży.• Podejmowanie działań na rzecz rodzin przez instytucje oraz placówki oświatowe.	<ul style="list-style-type: none">• Brak dużych przedsiębiorstw i przemysłu.• Niewystarczająca oferta połączeń autobusowych.• Niskiej klasy gleby, niewydajne rolnictwo.• Niewielka baza turystyczna.• Brak szerokiej oferty szkół zawodowych oraz państwowych uczelni wyższych w gminie i powiecie.• Brak rodzin wspierających.• Małe zainteresowanie programami korekcyjno – edukacyjnymi dla osób stosujących przemoc w rodzinie.• Niska aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców.• Zbyt niska wiedza rodziców na temat wpływu sytuacji około rozwodowej na funkcjonowanie dzieci, słaby dostęp do bezpłatnej mediacji rodzinnych.• Niechęć rodzin do korzystania z zewnętrznej pomocy.• Zbyt mała wiedza na temat rozwoju dzieci i młodzieży.• Obojętność społeczna.• Trudności w pokonywaniu bariery psychologicznej przez osoby dotknięte problemem przemocy.• Dziedziczenie złych nawyków, zachowań i postaw społecznych.

<p>Zapewnienie szkoleń kadrze pomocy społecznej, nauczycielom i pedagogom.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobra współpraca interdyscyplinarna jednostek i służb zobligowanych do wspierania rodziny. • Kampanie społeczne: krajowe, wojewódzkie, gminne dotyczące przeciwdziałania przemocy. • Wykorzystanie narzędzia jakim jest procedura „Niebieskiej Karty”, oraz często stosowana procedura przez GKRPA kierowania wniosków o zobowiązanie do leczenia odwykowego. 	
<p>SZANSE</p>	<p>ZAGROŻENIA</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Nowe połączenia drogowe związane z planowaną budową mostu. • Powołanie drugiego asystenta rodziny, w celu wsparcia rodzin, przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. • Rosnące wsparcie dla rodzin o charakterze socjalnym, osłonowym i wspierającym. • Planowane otwarcie „Dziennego Domu Senior+” w Łęgu Przedmiejskim. • Atrakcyjne walory przyrodnicze. • Działalność ukierunkowana na ochronę środowiska. • Zwiększenie działań profilaktycznych, szczególnie skierowanych do dzieci i młodzieży. • Przeciwdziałanie powielaniu przez młodzież niepożądanych postaw społecznych. • Podejmowanie działań profilaktycznych ukierunkowanych na rozwój umiejętności wychowawczych rodziców. • Wzrost świadomości społecznej, jaką wartość niesie za sobą rodzina. • Wzrost świadomości dotyczący wiedzy na temat wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez rodziny. • Wzrost świadomości i umiejętności korzystania przez rodziny z różnych form wsparcia. 	<ul style="list-style-type: none"> • Susze, niski poziom wód gruntowych. • Mała ilość dzieci w szkołach podstawowych. • Zanik więzi i tradycji rodzinnych. • Wzrost kosztów utrzymania rodzin. • Rozpad rodzin (rozwoły, separacje, wyjazdy za granicę). • Zagrożenie COVID - 19. • Niska dostępność połączeń PKS. • Mała ilość zakładów z usługami np. fryzjerskimi, krawieckimi, kosmetycznymi • Społeczna akceptacja dla osób nadmiernie spożywających alkohol. • Przemoc występująca w rodzinach. • Zatrącanie rodzinnych wartości. • Zagrożające i aspołeczne formy spędzania wolnego czasu przez młodzież. • Rosnące potrzeby w zakresie poradnictwa rodzinnego, wsparcia środowiskowego.

9. Część programowa

9.1 Cele Programu

Cel główny:

Wspieranie rodzin z Gminy Lelis w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Cele szczegółowe:

1. Wzmocnienie roli i funkcji rodziny.
2. Rozwijanie umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny.
3. Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie.

9.2 Adresaci Programu

Program skierowany jest do wszystkich rodzin i dzieci zamieszkałych na terenie Gminy Lelis a w szczególności do rodzin:

1. zagrożonych umieszczeniem dzieci w rodzinie zastępczej lub innych formach opieki, którym zostały odebrane bądź ograniczone prawa rodzicielskie,
2. dysfunkcyjnych,
3. przeżywających chwilowe trudności opiekuńczo – wychowawcze,
4. wielodzietnych,
5. niepełnych,
6. z problemem alkoholowym.

9.3 Planowane działania na lata 2023-2025

Tabela 9. Cele „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025” realizowane będą poprzez następujące działania:

L.p.	Kierunek działania	Podmiot realizujący	Wskaźnik/miernik	Czas realizacji
1.	Prowadzenie konsultacji i poradnictwa specjalistycznego (w tym psychologicznego, prawnego, pedagogicznego, terapeutycznego z zakresu uzależnień)	Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Gminny Punkt Konsultacyjny	Liczba osób, którym udzielono porad, konsultacji.	2023-2025

		Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Uzależnień w Lelisie		
2.	Objęcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych wsparciem asystenta rodziny.	Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba zatrudnionych asystentów (os.)	2023-2025
3.	Tworzenie warunków do działania rodzin wspierających.	Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin wspierających (szt.)	2023-2025
4.	Prowadzenie negocjacji, mediacji, terapii.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, Ośrodek Pomocy Społecznej, Urząd Gminy	Liczba osób, którym udzielono negocjacji, mediacji, terapii	2023-2025
5.	Organizowanie dla rodzin spotkań mających na celu wymianę doświadczeń, integrację i edukację – grupy wsparcia/grupy samopomocowe.	Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki oświatowe.	Liczba spotkań (szt.) Liczba grup wsparcia (szt.)	2023-2025
6.	Usługi dla rodzin z dziećmi w tym usługi opiekuńcze, specjalistyczne i inne według potrzeb.	Ośrodek Pomocy Społecznej	Liczba rodzin, osób korzystających z usług (szt.)	2023-2025
7.	Tworzenie i rozwój placówek wsparcia dziennego w formie opiekuńczej, specjalistycznej lub pracy podwórkowej, organizacja wolnego czasu.	Ośrodek Pomocy Społecznej, Centrum Kultury Biblioteki i Sportu, organizacje pozarządowe, placówki oświatowe.	Liczba placówek (szt.) Liczba uczestników (os.)	2023-2025
8.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom.	Ośrodek Pomocy Społecznej.	Liczba rodzin objętych pomocą (szt.)	2023-2025
9.	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-	Ośrodek Pomocy Społecznej, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.	Liczba umieszczonych dzieci (os.)	2023-2025

terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodkiem preadopcyjnym.			
--	--	--	--

9.4 Finansowanie Programu

Finansowanie 3 - letniego „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 – 2025” odbywać się będzie w ramach środków budżetu Gminy Lelis, dotacji oraz środków pozabudżetowych pozyskanych z innych źródeł.

9.5 Planowane efekty realizacji programu

- 1) Wzrost świadomości dotyczącej roli i funkcji rodziny.
- 2) Poprawa funkcjonowania rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi.
- 3) Poprawa stanu bezpieczeństwa dziecka i rodziny.

9.6 Monitoring Programu

Koordynatorem „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023-2025” jest Ośrodek Pomocy Społecznej w Lelisie. Monitorowanie i ewaluacja odbywać się będą poprzez przedkładanie do 31 marca każdego roku Radzie Gminy Lelis, sprawozdań z realizacji Programu.

Podsumowanie

Głównym celem „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 - 2025” jest wspieranie rodzin z terenu Gminy Lelis w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. Cel ten, realizowany będzie poprzez szeroko rozumianą pracę z rodziną w zakresie poprawy funkcjonowania i realizacji podstawowych funkcji rodziny.

Działania podejmowane w ramach ww. Programu, w myśl ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 roku (Dz.U. z 2022 r. poz. 447 z póź. zm.), będą miały głównie charakter działań profilaktycznych, zapobiegających występowaniu niepożądanych skutków w funkcjonowaniu rodziny. Systematyczny monitoring pozwoli na ocenę ich efektywności oraz ich modyfikację, zgodnie z potrzebami oraz zmianami społecznymi, prawnymi, kulturowymi i ekonomicznymi.

Realizacja „Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2023 - 2025”, odbywać się będzie w latach 2023 - 2025, a efekty jego, zależą będą w dużej mierze od współpracy wielu instytucji i podmiotów, działających na rzecz rodziny, sytuacji finansowej Gminy oraz pozyskiwanych środków pozabudżetowych.